

REFERAT Land- og Byudviklingsudvalget d. 07-09-2026

Mødedato Mandag d. 07. september 2026 kl. 16:00

Mødested Kastrup Bygade 12, 6510 Kastrup

Mødedeltagere Carsten Dyhre Hansen, Bent Kloster, Jørgen Smed, Christian Schulz, Cecilie Haaland

Indholdsfortegnelse

Godkendelse af dagsorden.....	3
Præsentation af fokusplan for Bevtoft.....	4
Status for spørgeskemaundersøgelse om landdistrikterne i Haderslev Kommune.....	6
Proces for etablering af en borgerforening i Starup.....	8
Borgerbudgettering Haderslev by - digital afstemningsmulighed.....	10
Orientering om Hærvejsprojektet.....	12
Medlemsinitiativ - Dialog om driftsopgaver i lokalsamfund.....	14
Gensidig orientering.....	15
Dialogmøde med landdistrikterne inden for klynge Vest.....	17
Underskriftsside.....	19

Godkendelse af dagsorden

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- dagsordenen godkendes

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Præsentation af fokusplan for Bevtoft

Sagsresume

Orientering om fokusplan for Bevtoft landdistrikt. Bevtoft præsenterer fokusplanen under dette punkt.

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- orienteringen tages til efterretning

Sagsfremstilling

Bevtoft har færdiggjort fokusplanen for dets lokalområde, se bilag 1. Fokusplanen består en vision for Bevtoft samt seks delplaner:

- Aktiviteter, foreninger og det sociale liv
- Boliger, bosætning og byfornyelse
- Trafik og infrastruktur
- Stier og ruter
- Grønne områder og energi
- Reklame og PR

Landdistrikterne kan vælge at udarbejde en fokusplan for deres lokalområde. Formålet med en fokusplan er at beskrive udfordringer og udviklingsmuligheder for lokalområdet. Udarbejdelsen af fokusplanen er en borgerdrevet proces og er udtryk for de lokale borgeres ønsker til fokusområder. Teknik og Klima understøtter processen gennem mødefacilitering og redskaber til udarbejdelsen. Procesbeskrivelsen for udarbejdelse af en fokusplan er vedlagt som bilag 2.

Derudover har Sommersted, Jegerup og Halk-Hejsager landdistrikter færdiggjort deres fokusplaner, som forventeligt præsenteres på udvalgmøderne den 28. september og 2. november. Aarø har i samarbejde med Haderslev Kommune udarbejdet en visionsplan og senere en samlet udviklingsplan for øen, som blev godkendt af kommunalbestyrelsen i 2023.

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Status for spørgeskemaundersøgelse om landdistrikterne i Haderslev Kommune

Sagsresume

Orientering om status for spørgeskemaundersøgelsen, herunder foreløbige resultater. Land- og Byudviklingsudvalget besluttede den 1. juni 2026 at gennemføre en bred spørgeskemaundersøgelse blandt borgerne i kommunens landdistrikter. Undersøgelsen skal danne grundlag for de kommende dialogmøder med landdistrikterne, forberedelsen af udvalgets studietur samt udarbejdelsen af en ny landdistriktspolitik.

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- orienteringen tages til efterretning

Sagsfremstilling

Land- og Byudviklingsudvalget besluttede den 1. juni 2026 at gennemføre en bred spørgeskemaundersøgelse som forberedelse til en studietur for udvalget og inspiration til fokusområder i en kommende revideret landdistriktspolitik, se bilag 1.

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt den 13. august via e-Boks til 17.424 borgere i alderen 15 år og derover med bopæl i kommunens landdistrikter. Forud for udsendelsen har spørgeskemaet været forelagt udvalget til kommentering. Besvarelsesperioden løber frem til og med den 10. september. Spørgeskemaet samt invitationsbrevet er vedlagt som bilag 2 og 3.

På mødet gives en status på undersøgelsen, herunder de foreløbige resultater inden for undersøgelsens temaer. Resultaterne skal bidrage med viden om borgernes oplevelse af deres lokalområde og deres vurdering af indsatser og udviklingsområder i de kommende år.

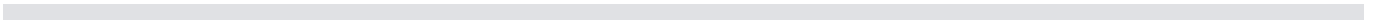
Resultaterne skal danne grundlag for:

- dialogmøderne med landdistrikterne den 7. september, 28. september og 2. november
- studieturen, som udvalget forbereder den 28. september
- landdistriktspolitikken, som forventes endeligt politisk behandlet i april 2027

Den samlede tidsplan frem mod vedtagelsen af landdistriktspolitikken fremgår af bilag 4.

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Proces for etablering af en borgerforening i Starup

Sagsresume

Beslutning om at godkende den foreslåede proces for etablering af en lokalforankret borgerforening i Starup. Processen består af et borgermøde i oktober, hvor borgerne har mulighed for at komme med input til formålet med borgerforeningen. Borgermødet danner grundlag for det videre arbejde frem mod en stiftende generalforsamling i januar 2027.

Beslutningskompetencen ligger hos Land- og Byudviklingsudvalget.

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- den foreslåede proces for etableringen af en borgerforening godkendes

Sagsfremstilling

Land- og Byudviklingsudvalget drøftede den 4. maj 2026 den eventuelle etablering af en lokalforankret borgerforening på baggrund af et medlemsinitiativ fremsat i kommunalbestyrelsen, se bilag 1 og 2. I medlemsinitiativet benævnes organiseringen Vision Starup.

På baggrund af udvalgets drøftelse foreslår Teknik og Klima en proces, hvor et indledende borgermøde udgør det centrale første trin. Formålet med borgermødet er, at borgerne har mulighed for at komme med input til formålet med borgerforeningen.

I forbindelse med borgermødet kan der vælges en sparringsgruppe, som har dialog med kommunen frem mod udarbejdelse af vedtægter og afholdelse af stiftende generalforsamling.

Der vil til borgermødet være tilknyttet en ekstern moderator, som skal facilitere dialogen. Derudover inviteres Vision Gram og Forum Vojens til at dele deres erfaringer med etableringen og arbejdet i deres respektive foreninger.

En kommende borgerforening vil kunne fungere som lokal samarbejds- og sparringspartner for kommunen samt som fælles talerør for byen. Foreningen vil desuden kunne administrere de borgerbudgetteringsmidler, som Land- og Byudviklingsudvalget har afsat til Starup i 2027-2029.

Den overordnede tidsplan er:

- Oktober 2026: Borgermøde
- November-december 2026: Sparringsgruppe og udarbejdelse af vedtægter
- Januar 2027: Stiftende generalforsamling

Foreløbigt har Teknik og Klima haft dialog med en borgergruppe i Starup, som har givet input til og tilkendegivet opbakning til den foreslåede proces.

Økonomiske forhold

Land- og Byudviklingsudvalget afsatte den 4. maj 2026 0,1 mio. kr. i 2026 til opstart af organisering i Starup.

Der er afsat 0,250 mio. kr. årligt i 2027-2029 til borgerbudgettering i Starup, som borgerforeningen forventes at håndtere.

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Borgerbudgettering Haderslev by - digital afstemningsmulighed

Sagsresume

Beslutning om, hvorvidt den fysiske afstemning ved præsentationseventet skal suppleres med en digital afstemningsmulighed. Land- og Byudviklingsudvalget har besluttet en temabaseret model for borgerbudgettering i Haderslev by 2026. Modellen har blandt andet til formål at understøtte et større antal ansøgere og projekter. Her kan en digital afstemning bidrage til dette formål. Den digitale løsning kan dog ikke sikre, at den samme person kun afgiver stemme én gang. Hvis udvalget ønsker en digital afstemning, bedes udvalget drøfte, hvordan digitalt afgivne stemmer skal indgå i det samlede resultat, f.eks. om de skal tillægges en anden vægt end fysisk afgivne stemmer.

Beslutningskompetencen ligger hos Land- og Byudviklingsudvalget.

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- det besluttet, om den fysiske afstemning ved præsentationseventet skal suppleres med en digital afstemningsmulighed forud for eventet
- det i givet fald drøftes, hvordan fysisk og digitalt afgivne stemmer skal indgå i det samlede resultat

Sagsfremstilling

Land- og Byudviklingsudvalget besluttede den 4. maj 2026 at indføre en temabaseret model for borgerbudgetteringen i Haderslev by fra 2026 under temaet *Lokale levesteder og fællesskaber*, se bilaget. Modellen skal blandt andet understøtte flere ansøgninger og projekter.

Processen består af følgende faser:

1. Annoncering og informationsevent
2. Ansøgningsfase
3. Præsentationsevent med fysisk afstemning
4. Gennemførelse af de valgte projekter

Styrken ved Præsentationseventet er koblingen mellem præsentationer, dialog og fysisk afstemning. Deltagelsen og stemmeafgivningen er dog begrænset til de borgere, der møder frem til præsentationseventet.

Ved en digital afstemning kan projekterne løbende offentliggøres på en digital afstemningsside, hvor borgerne i en afgrænset periode - forud for præsentationseventet - kan afgive deres

stemme. Den digitale afstemning skal gøre det lettere for borgerne både at indsende ansøgninger og afgive stemmer. Derudover vil projekterne blive synliggjort løbende i ansøgningsfasen, hvilket kan øge opmærksomheden omkring årets borgerbudgettering.

Den digitale løsning, der aktuelt er til rådighed, kan dog ikke sikre, at den samme person kun afgiver sin stemme én gang. Afstemningen vil derfor i højere grad basere sig på tillid til, at stemmeafgivningen sker på en troværdig måde.

Hvis udvalget ønsker at supplere den fysiske afstemning med en digital afstemning, bedes udvalget derfor drøfte, hvordan de digitalt afgivne stemmer skal indgå i det samlede resultat. En model kan for eksempel være, at de fysisk afgivne stemmer har en større vægtning end de digitalt afgivne stemme, da den digitale løsning er forbundet med en vis usikkerhed.

Økonomiske forhold

Til borgerbudgetteringen er der afsat 0,65 mio. kr. til projekter i Haderslev by. Hvert projekt kan maksimalt modtage 0,05 mio.kr.

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Der gives mulighed for en digital tilkendegivelse som vejledning for det fysiske afstemningsevent, med henblik på at udbrede kendskabet til eventet. Afstemningen foregår på selve eventet på dagen.

Orientering om Hærvejsprojektet

Sagsresume

Orientering om status for udviklingsarbejdet langs Hærvejen, herunder indfrielsen af de politisk godkendte kvalitetsstandarder fra 2023 i Haderslev Kommune, samt introduktion af en ny strategi for perioden 2026 til 2030.

INDSTILLING

Direktøren for Børn og Kultur indstiller, at

- orienteringen tages til efterretning

Sagsfremstilling

Samarbejdet om Hærvejen blev formaliseret i 2022 i kraft af foreningsdannelsen af Udvikling Hærvejen. Foreningen har 15 medlemskommuner med mål om at udvikle ruten til en destination med international tiltrækningskraft. Haderslev Kommunes repræsentant er borgmester Mads Skau.

For at sikre en ensartet høj kvalitet godkendte kommunerne i 2023 en fælles Kvalitetsstandard for Hærvejen med bindende mål for henholdsvis 2026 og 2032. I Haderslev Kommune består Hærvejen af 38,6 kilometer vandrerute og 31 kilometer cykelrute, hvor forvaltningen prioriterer at omsætte de overordnede visioner til konkrete indsatser på fire centrale geografiske knudepunkter: Oksenvad og omegn, Vojens bymidte, Tørring Mølle og Vedsted Sø.

Forvaltningen har i februar 2026 evalueret ruterne i kommunen i forhold til 2026-målene. Evalueringen viser, at en række målsætninger vedrørende afmærkning, skiltning, overnatningsfaciliteter samt trafiksikkerhed er opfyldt eller i drift. Der udestår dog fortsat en række opmærksomhedspunkter, som forvaltningen undersøger nærmere (Bilag 1).

Foreningen Udvikling Hærvejen har i juni 2026 udgivet en ny strategi. Visionen er at styrke Hærvejen som en ikonisk vandre- og cykelrute, der fremmer unikke oplevelser, understøtter den lokale sundhed og skaber bæredygtig, lokal udvikling med afsæt i turismevekst. Strategien introducerer fem centrale indsatsområder, som der arbejdes med fremadrettet (Bilag 2):

- **Ruten:** Videreudvikling og vedligehold af rutens kvalitet, herunder aktivering af de kulturhistoriske fortællinger og rekreative oplevelser i naturen.
- **Services:** Styrkelse af Hærvejens støttefunktioner via etablering af stærke knudepunkter samt udvidelse af overnatningskapaciteten og det lokale værtskab.
- **Formidlingen:** Optimering af markedsføringen mod prioriterede nationale og internationale markeder i samarbejde med destinationsselskaberne samt udbredelse af "Hærvejens Perler" som kvalitetsrundture.

- **Vidensgrundlaget:** Etablering af et langsigtet setup for indsamling af brugerdata samt omsætning af disse indsigter til konkrete, handlingsanvisende produktforbedringer.
- **Samarbejdet:** Styrkelse af organiseringsmodellen på tværs af aktører samt mobilisering af lokalt engagement i samspil med Destination Sønderjylland, erhvervsliv, foreninger og frivillige.

På mødet vil kultur- og fritidskoordinator Sofie Bundgaard Stenberg introducere både det organisatoriske set-up samt det nuværende arbejde med at udvikle kommunens del af Hærvejen, ligesom Udvikling Hærvejens nye strategi kort vil blive gennemgået.

Økonomiske forhold

I Budgetforliget 2024-2027 blev der afsat 0,3 mio. kr. til udviklingssamarbejde for Hærvejen.

Haderslev kommune bidrager med et årligt medlemskab til Foreningen Udvikling Hærvejen, som i 2026 er på 0,171 mio. kr.

Procedure

- Kultur- og Fritidsudvalget 2. juni 2026
- Vækst- og Udviklingsudvalget 13. august 2026
- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I KULTUR- OG FRITIDSUDVALGET DEN 11-08-2026

Taget til efterretning.

BESLUTNING I VÆKST- OG UDVIKLINGSUDVALGET DEN 13-08-2026

Taget til efterretning

Fraværende:

Jakob Vindel Duedahl

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Medlemsinitiativ - Dialog om driftsopgaver i lokalsamfund

Sagsresume

Kommunalbestyrelsesmedlem Bent Hjort Kloster (V) har den 31. august 2026 fremsendt følgende til dagsordenen:

Sagsfremstilling

Beskrivelse

Haderslev Kommune består af 29 lokalsamfund, som har meget forskellige behov for understøttelse fra driftsafdelingen.

Driftsafdelingen udfører i dag opgaver såsom græsslåning, asfaltarbejde, reparation af fortove og meget mere.

I mange lokalsamfund føler man sig glemt af kommunen, da flere opgaver ikke længere bliver udført. Denne manglende opmærksomhed skaber frustration blandt lokalsamfundene.

Indsats

Driftsafdelingen skal én gang om året afholde et møde med hvert enkelt lokalsamfund, hvor der gennemgås, hvilke opgaver der vil blive udført, og hvilke der eventuelt må afvente.

Derudover kan der opnås en større forståelse for, hvilke opgaver der er kommunens ansvar, og hvilke der er op til de enkelte borgere.

Tiltaget skal sikre en større gensidig forståelse for begge parter.

Indstilling

Land- og Byudviklingsudvalget indstiller til driftsafdelingen, at der skal afholdes ét årligt forventningsafstemningsmøde med hvert af de 29 lokalsamfund.

Juridiske aspekter

Emnet optages på dagsordenen i medfør af § 5 i udvalgets forretningsorden, hvorefter ethvert af udvalgets medlemmer kan forlange en sag behandlet på et møde.

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Udvalget ønsker, at Haderslev Kommune igangsætter lokale dialoger.

Gensidig orientering

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- orienteringen tages til efterretning

Sagsfremstilling

Forslag til trafiksikkerhedsplan 2030

Teknik- og Klimaudvalget har besluttet at sende vedlagte dagsordenspunkt om forslag til trafiksikkerhedsplan til orientering i Land- og Byudviklingsudvalget, som behandlet den 12. august 2026.

Ekstern støtte til omdannelse af Fiskerhuset i Sønderballe

I 2022 blev områdefornyelsesprogrammet for Sønderballe vedtaget. Programmet omfatter fem projekter, hvor det ene er omdannelse af det eksisterende Fiskerhus, som ejes af Sønderballe Bådelaug, til et fælleshus for områdets beboere og brugere.

For at realisere projektet har det været nødvendigt at søge ekstern finansiering. Sønderballe Bådelaug har med støtte fra Haderslev Kommune søgt midler fra en række fonde, og arbejdsgruppen har nu opnået den hidtil største bevilling på 414.450 kr. fra Den Nationale Landdistriktpulje.

Arbejdsgruppen arbejder fortsat på at rejse yderligere finansiering til projektet. De midler der er til projektet nu, er dog tilstrækkelige til at realisere en mindre version af projektet.

LAG Haderslev-Tønder

LAG Haderslev-Tønder (Lokale Aktionsgruppe) er en lokal udviklingsfond, der støtter projekter, som skaber udvikling, innovation, arbejdspladser, fællesskaber og attraktive levevilkår i landdistrikterne. Midlerne kommer fra EU og staten og uddeles til projekter i Haderslev og Tønder kommuner.

Der kan blandt andet søges støtte til:

- Lokale udviklings- og fællesskabsprojekter
- Nye aktiviteter og faciliteter i landsbyer og lokalsamfund
- Iværksætteri, virksomhedsudvikling og innovation
- Turisme- og oplevelsesprojekter
- Projekter, der styrker bosætning, erhverv og livskvalitet i landdistrikterne.

LAG Haderslev-Tønder oplyser, at der fortsat er betydelige midler til rådighed, men at der i 2026 er modtaget meget få ansøgninger fra Haderslev Kommunes område. Derfor opfordres

lokalråd, foreninger, frivillige fællesskaber, virksomheder og andre lokale aktører til at overveje, om de har projektidéer, som kan udvikles med støtte fra LAG'en. Haderslev Kommune kan også søge om støtte.

Den sidste ansøgningsfrist var den 18. august 2026. De kommende ansøgningsfrister:

8. feb. 2027

8. maj 2027

18. aug. 2027

Yderligere information findes på www.lag-ht.dk

Hærvejens perle i Haderslev Kommune

En Hærvejsperle er en kvalitetssikret vandrerrute med direkte tilknytning til Hærvejen, certificeret efter faste krav til blandt andet afmærkning, oplevelsesværdi og formidling. Ruterne bidrager til at styrke turismen og synliggøre lokale natur-, kultur- og historieoplevelser.

I Haderslev Kommune blev Hærvejsperlen *I Møllerens Fodspor* etableret i 2025. Den ca. 9 km lange rute udgår fra Tørning Mølle og fører vandrere gennem det naturskønne område omkring Hindemade, Pamhule og Christiansdal. Der arbejdes desuden på at udvikle en ny Hærvejsperle ved Oksenvad i samarbejde med Landsbyforeningen for Oksenvad og Omegn som en del af områdefornyelsen. Formålet er at fremhæve områdets natur- og kulturværdier og skabe flere oplevelser for besøgende.

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Dialogmøde med landdistrikterne inden for klynge Vest

Sagsresume

Dialogmøde mellem Land- og Byudviklingsudvalget og landdistrikterne inden for klynge Vest, som består af Fole, Tiset, Enderupskov, Arnum/Højrup, Kastrup, Vester Lindet.

INDSTILLING

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at

- dialogmødet gennemføres

Sagsfremstilling

Land- og Byudviklingsudvalget besluttede den 1. juni 2026 at samle de tidligere 10 besøgs-klynger i tre større klynge startende med tre dialogmøder i efteråret, se bilag 1.

Temaet for de tre dialogmøder er perspektiver på, hvordan landdistrikterne også i fremtiden er attraktive steder at bo, leve og engagere sig. Udvalgsformanden byder velkommen.

Dialogmøderne tager afsæt i spørgeskemaundersøgelsen om fremtidens landdistrikter i Haderslev Kommune, som er sendt ud via e-Boks til borgere i alderen 15 år og derover med bopæl i landdistrikterne.

Invitationen til dialogmødet med klynge Vest den 7. september er vedlagt som bilag 2.

Inden dette første dialogmøde er udvalget blevet præsenteret for de foreløbige resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

De tre klynger er – se også bilag 3:

- Klynge Vest: Fole, Tiset, Enderupskov, Arnum/Højrup, Kastrup, Vester Lindet.
- Klynge Midt: Oksenvad og omegn, Sommersted, Hjerndrup, Jegerup, Gabøl/ Nustrup, Bevtøft/Strandelhjørn, Skrydstrup, Maugstrup/Simmersted, Moltrup, Hammelev, Over Jerstal, Vedsted
- Klynge Øst: Fjelstrup, Bjerning, Nordenfjords, Øsby, Aarsøsund, Aarø, Halk/Hejsager, Vilstrup, Marstrup, Hoptrup/Diernæs, Sønderballe

Dialogmøderne med klynge Midt og klynge Øst er henholdsvis den 28. september og 2. november.

Procedure

- Land- og Byudviklingsudvalget 7. september 2026
-

BESLUTNING I LAND- OG BYUDVIKLINGSUDVALGET DEN 07-09-2026

Godkendt.

Underskriftsside

Sagsresume

Land- og Byudviklingsudvalget skal godkende beslutningsprotokollen. For at godkende beslutningsprotokollen, skal hvert medlem underskrive ved at trykke på "Godkend".